

kommer nu til Loven af 8de Marts 1856, som i alt Fald er en af de Love, der først forelagdes af den nye Overføleldirecteur, og som i væsentlig Grad har bidraget til at fremme Underviisningens hvide Vilkaar rundt om i Landet. Man vil finde, at næsten hver eneste Paragraph i denne Lov lægger en stor Myndighed i Ministeriets Haand. Jeg skal først nævne, at der ved denne Lov er indstiftet et Skoleraad, som er et stort og betydningsfuldt Fremstridt paa den communale, Udviklings Dei, et Fremstridt, der er saa meget interessanter, som det tilsigter en Forening; af Land- og Kjøbstadcommunen; det er, et Fremstridt, for hvilket vi ikke kunne være Mourad noksom talskyldige. Dette Skoleraads Stilling er, hvad Bevillingsmyndigheden angaar, temmelig skarpt og klart begrænset, hvorimod dette ikke er Tilfældet i andre Henseender, og i Forhold til Ræggelsen af Planer for Skolens Virksomhed, er det saaledes udtrykkelig bestemt, at Ministeriet og Skoleraadet kunne stille sig imod Amtsføleldirectionen, og derved vedtage en Beslutning, som denne ikke ønsker, at der skal vedtages. Dette synes mig noksom at vise Forudsætningen om, at Ministeriet maa have saglyndige Mænd, der kunne maale og veie de baade fra Skolevæsenets Side og i communal Henseende vægtige Grunde, der kunne bevæge til at fravige, hvad Amtsføleldirectionen tilraader, men jeg troer nu ikke, at man fra administrative Erbedsmænd kan vente nogen særdeles stor Tilslutning til det, de folkevalgte Repræsentanter i Skoleraadet ville beslutte; idetmindste pleier Erfaringen ellers ikke at tale detsfor. Denne hele Institution af Skoleraadet har i høi Grad fremmet den communale Udvikling, og Overføleldirecteuren har, saavidt jeg veed, altid omhyggelig confereret med dette Raad, naar han har været paa Reiser; i alt Fald har han væsentlig støttet det ligeoverfor Amtsføleldirectionen. Om nu Ministeriet vil vedblive at gjøre dette, skal jeg lade være usagt; jeg tvivler derom, men det turde dog vel være muligt, at der, efterat den sidst afgaaede Skole-directeur er død, er foresaldet et Spørgsmaal, hvorved man har troet roligt at kunne forbigaae det. Denne Indretning af Skoleraadet er det væsentligste Punkt i Loven; det er saa

at sige dens Aand, og Rigsdagen vil — jeg tillader mig at gjentage det — komme i Modsigelse med sig selv, naar den nu vil omstøde det, den for ikke mere end 10 Aar siden har vedtaget. Jeg skal dernæst tillade mig at gjøre opmærksom paa § 1 i Loven af 8de Marts 1856, i hvis første Punctum det hedder: „Har Gjennemsnitsantallet af Børnene i en Skole med een Lærer i et Aar, regnet fra 1ste Januar, været større end Hundrede, skal enten en ny Skolestue indrettes og en Undenlærer ansættes, eller en heel ny Skole oprettes“. Dette er Reglen i denne Lov; men nu kommer Undtagelsen: „Med Samtykke af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet kunne dog Skolecommissionerne eller Sognesforstanderstaberne lade Underviisningen af de Børn, der ere under 9 Aar, besørge ved hvem de dertil maatte finde stikede“; — det er Bugestoler, som de kaldes — „eller paa anden Maade brage Omsoerg for, at Underviisningen ei lider ved et for stort Børneantal“. Dette sigter til, at man kan sætte unge Mennesker, der forberede sig til at være Skolelærere, til Assistance. Det er, som sagt, Undtagelsen, og hvorledes stiller Sagen sig nu i Pragis? Saaledes, at Overføleldirecteuren med den allerstørste Grad af Villighed er gaaet ind paa Andragendet om at benytte Undtagelsen og at styde Reglen tilside, men jeg troer ikke, vi tør vente, at Communerne ville blive støttede i samme Grad af administrative Erbedsmænd, som de i den Henseende ere blevne støttede af Overføleldirecteuren. I hvilken Grad dette har været Tilfældet, har jeg ønsket at kunne meddele Thinget, men jeg har ikke fra Ministeriet faaet opgivet de Tal, som være fornødne i saa Henseende. Formodentlig er det ikke en let Sag at staa dem tilveie; thi naar jeg skal dømmen fra den Beloville, hvormed Ministeriet ellers er kommet mine Opfordringer imøde, tør jeg antage, at jeg, hvis det ikke havde afstedkommet Vanskelighed, ogsaa vilde have faaet disse. I Lovens § 14 findes der en Bemyndigelse til at erstatte Catecheterne med Lærere. Overføleldirecteuren er med Hensyn til dette Punkt som oftest stillet mellem de geistlige Tilshynsmænd og Kommunen, thi naar denne ønsker en Lærer, ønsker Geistligheden at beholde Posten i Forbindelse med